

Uhlíková ekonomika: důsledky pro české podniky

Přes 400 českých podniků má za sebou první dva roky zkušeností s evropským systémem obchodování s emisemi (EU ETS). Uhlíková náročnost přímo ovlivní výnos, a proto se stává součástí ostře sledovaných indikátorů úspěchu zdejších firem.

Některé společnosti (například ČEZ, Vattenfall či RWE) už rámcově informovaly o svých výsledcích v prvním roce obchodování a anoncovaly další možné kroky. Globální změny podnebí se tak staly součástí každodenních finančních perspektiv českých firem. Ale uhlíková náročnost – a její důsledky pro bonitu podniků – není jediný důvod, proč jim mezinárodní byznys věnuje velkou pozornost. „Všechny velké korporace dnes mají ve vrcholném managementu poradce pro změny klimatu s týmy schopných mladých lidí, kteří hekticky sledují, kam směřuje uvažování vědců i co plánují politici“, referuje The Economist [1].

Problém zároveň představuje velké ekonomické riziko – a také mimořádnou příležitost pro firmy (i země), které se včas dostanou technologicky dopředu.

Ekonomická rizika

Dopady globálních změn podnebí na podnikání se v posledních letech zařadily mezi důležitá témata ekonomické debaty. Analýza rizik, kterou vydalo davoské Světové ekonomické fórum, je označuje za „jeden z určujících problémů 21. století – a globální riziko, jehož dopady daleko přesahují životní prostředí“ [2].

Konkrétní ekonomické důsledky kalkulovala asi sedmisetstránková zpráva, již pro britské ministerstvo financí sestavil tým vedený Nicholasem Sternem, bývalým hlavním ekonomem Světové banky. Spočetli, že škody způsobené rostoucí koncentrací skleníkových plynů v atmosféře budou činit „5 % globálního HDP, jednou a provždy. Pokud vezmeme v úvahu širší spektrum rizik a důsledků, odhady škod by se mohly zvýšit až na 20 % [světového] HDP či více“ [3]. Problém začne být opravdu vážný ve druhé polovině století. Přitom „náklady...snižování emisí skleníkových plynů...lze omezit na zhruba 1 % globálního HDP ročně“.

Příležitost k modernizaci

Ale předcházení škodám není jediným ekonomickým přínosem snižování exhalací. Především rozhybe inovace a obnovitelné zdroje energie i další moderní, high-tech odvětví. Opatření povedou do velké míry ke zvyšování energetické efektivity průmyslu. Sníží proto náklady a zároveň posílí konkurenceschopnost podniků i nezávislost na nestabilních trzích s ropou či plynem.

Sternova zpráva argumentuje, že snižování exhalací je „dlouhodobě prorůstová strategie“.

Pro podniky je výhodné, aby státy stanovily ambiciózní, dlouhodobé cíle snižování exhalací – namísto aby problém řešily drobnými kroky každých několik let. Ekonomika tak získá spolehlivější prostředí pro investice. Bude totiž mít přesnější rámec: konkrétní perspektivu a předpověditelné trendy, podle nichž lze stanovit firemní plány a opatření.

Proto se deset velkých amerických korporací – mj. General Electric, DuPont, Alcoa či Lehman Brothers – přidalo k vlivným ekologickým organizacím ve společné výzvě Kongresu, aby v USA zavedl systém obchodování s emisemi včetně závazných, striktních limitů znečištění [4].

Uhlíkové riziko pro bonitu

Vysoké emise oxidu uhličitého a hlavně investice do špinavých, především uhelných technologií ale nemají pouze makroekonomické důsledky. Zároveň se podepisují na bonitě jednotlivých firem.

Obchodování s emisemi totiž dalo uhlíku cenu. Přestává být společenským nákladem, který ve formě ekologických škod hradí někdo jiný (společnost, daňoví poplatníci, příští generace) a do ekonomické

bilance firmy se nepromítá. Každá tuna CO₂, kterou podnik vypustí, se nyní rovná několika stokorunám zbytečně vypuštěným do komína.

Proto se také přímo promítá do ekonomických výsledků firmy. Investice do výrobních technologií se dělají na desítky let dopředu. Průmyslové společnosti tudíž musejí uvažovat nikoli o tom, jaké bude mít obchodování s emisemi dopady na jejich podnikání v příštích třech, nýbrž třiceti letech. Pokud dnes postaví uhelnou a nikoli plynovou elektrárnu, jak se přibližně dvojnásobně vyšší emisní intenzita projeví na provozních nákladech v roce 2020? Jak se cena uhlíku projeví v provozních nákladech energeticky náročnější technologie za dvě nebo tři desetiletí?

Přitom lze předpokládat, že vlády budou postupně exhalace snižovat, a cena uhlíku tedy poroste.

Joachim Faber z Allianz to komentuje: „Pro nás jako investora je důležité vědět, zda firmy, do kterých vkládáme peníze, berou klimatická rizika dostatečně v úvahu. Potřebné údaje jsou často nedostupné, neporovnatelné nebo špatné kvality. V rámci Carbon Disclosure Project chceme posbírat spolehlivější údaje, takže půjde eventuálně vypracovat společnou metodiku měření [firemních] emisí“. [5]

Vysoký emisní faktor bude hlavně pro průmyslové společnosti (a jejich investory) do budoucna znamenat důležitou finanční zátěž. Naopak jeho snížení představuje konkurenční výhodu. Poradenská společnost Innovest ve studii, kde kvantifikovala dopady obchodování s emisemi na ekonomiku hlavních evropských, severoamerických a japonských energetických korporací, poznamenává, že „klimatická politika bude mít významné dopady na náklady na výrobu elektrické energie, výběr paliv, cenu elektřiny i ziskovost elektrárenských

Konkrétní plány velkých společností

Některé velké společnosti se rozhodly, že to se snížením své uhlíkové náročnosti myslí opravdu vážně. Zahrnuly jej proto do svých podnikatelských plánů.

- ABB v období 1998 až 2005 snižovala emise o 1 % ročně.
- Ropná společnost BP se rozhodla do roku 2012 stabilizovat emise na úrovni roku 1990.
- Intel sníží v letech 1995 až 2010 emise PFCs, jedné skupiny skleníkových plynů, o 10 %.
- Polaroid plánuje do roku 2010 snížení emisí o 25 % oproti roku 1994
- Kansai Electric Power Company dosáhne v roce 2010 uhlíkové intenzity elektřiny asi 0,34 kg CO₂ na kilowatthodinu.
- Miller Brewing Company snížil v období 2001 až 2006 emise na barel produkce o 18 %.

společností...Všechny energetické společnosti patrně získají,...pokud se...připraví přesunem od uhlí k méně uhlíkově intenzivním zdrojům.“ [7]

Emisní faktor zároveň představuje důležitou informaci pro ekonomická rozhodnutí. Umožňuje porovnat výsledky s hlavními konkurenty a posoudit rizika současného portfolia i dalších investičních strategií. Proto „jedna věc je zřejmá: změny klimatu budou jedním z klíčových faktorů, jež se podepisují na hodnotě společnosti. Účinnost uhlíkové strategie firmy se zařadí mezi hlavní měřítka, podle nichž se investoři rozhodují. Uhlíková rizika jsou už nyní ve středu zájmu analytiků a ratingových agentur...Firmy, které se této výzvě nepostaví, riskují svoji hodnotu pro akcionáře a potenciálně i nezávislost“ [8].

Mezi společnostmi nejvíce vystavené finančnímu riziku patří hlavně elektrárenské firmy, automobilky a ropný průmysl [9].

Česká uhlíková náročnost

Pro české podniky to platí dvojnásob. Česká republika totiž patří ve srovnání měrných emisí mezi rekordmany v Evropě i mezi státy OECD. Dlouhodobě figuruje v první pěti zemích EU. V rámci OECD lze Českou republiku zařadit řádově do druhé pětičky [10]. V přepočtu emisí na vyrobenou korunu HDP (v přepočtu podle parity kupní síly) je česká ekonomika na prvním místě mezi státy OECD [11].

Obchodování s emisemi ovšem představuje klíčovou příležitost k levnému snížení vypouštěného CO₂.

Příležitost, nebo problém?

V České republice je emisní obchodování nejdůležitější (a historicky první) přímé opatření ke snížení rekordního příspěvku domácího průmyslu ke globálním změnám podnebí, „způsobem efektivním z hlediska nákladů a ekonomicky účinným.“ [12]

Jednou ze zásadních výhod EU ETS je, že vypuštění či nevypuštění tuny CO₂ má pro firmu konkrétní finanční dopad. Na rozdíl od klasických regulací ale dává systém obchodování s emisemi podnikům možnost volby: dokonce i když plní všechny povinné emisní limity, ušetřené množství povolenek může podnik prodat na tr-

hu. Je tedy motivován k účinnějším opatřením, než pokud by byl regulován klasickými limity, tedy pouhou povinností splnit stanovený práh.

Transparentnost

Využila Vaše firma této příležitosti k zahájení modernizace svých zařízení, nebo musela utlumit výrobu, aby se do přidělených limitů vešla? Představuje pro ni režim ochrany klimatu výzvu k hledání efektivních řešení? Jak ovlivňuje Vaše rozhodování?

Podobné otázky položili významní investoři v rámci mezinárodního projektu Carbon Disclosure Project více než 2 000 velkým podnikům. V roce 2006 poskytlo všechny požadované informace přes 70 % oslovených firem. Výsledky průzkumu jsou zveřejněny na internetových stránkách www.cdproject.net.

CDE a Hnutí DUHA prosazují, aby také české firmy otevřeně poskytovaly kvalitní informace o svém příspěvku k vysokým emisím skleníkových plynů – a také o své vlastní uhlíkové náročnosti či opatřeních, která podnikají k jejímu snížení.

Ekologické organizace proto oslovily zhruba šedesát českých firem, na něž se vztahuje EU ETS, s žádostí o zveřejnění informací o vlivu na světové podnebí.

Prameny

[1] The Economist 9. 9. 2006

[3] Emerson, D.: Global risks 2007. A global risks network report, World Economic Forum, New York 2006

[3] Stern Review on the Economics of Climate Change, HM Treasury, London 2006

[4] US Climate Action Partnership: A call for action, www.us-cap.org/ClimateReport.pdf

[5] www.cdproject.net

[6] The Greenhouse gas protocol: a corporate accounting and reporting standard, World Resources Institute a World Business Council for Sustainable Development, 2004

[7] Whittaker, M., Kenber, M., et Eaton, R.: Power switch: impacts of climate policy on the global power sector, Innovest pro WWF, Gland 2003

[8] Emission critical: connecting carbon value and value strategies in utilities, PriceWaterhouseCoopers, 2004

[9] Framing climate risk in portfolio management, CERES/World Resources Institute, Boston/Washington D.C., 2005

[10] Key world energy statistics 2005, International Energy Agency, Paris 2005

[11] Zpráva OECD o politice, stavu a vývoji životního prostředí: Česká republika, OECD/MŽP, Praha 2005

[12] Směrnice 2003/87/ES, článek 1

Zpracovalo Centrum pro dopravu a energetiku & Hnutí DUHA
Klára Sutlovičová, Jan Němec a Vojtěch Kotecký, říjen 2006

Centrum pro dopravu a energetiku

A › Jičínská 8, 130 00 Praha 3

T › 274 816 571

F › 274 816 571

E › cde@ecn.cz

www.cde.ecn.cz

Hnutí DUHA

Bratislavská 31, 602 00 Brno

545 214 431

545 214 429

info@hnutiduha.cz

www.hnutiduha.cz

Centrum pro dopravu a energetiku (CDE), občanské sdružení, je nevládní nezisková organizace. Vlivy dopravy a energetiky na životní prostředí se snažíme vidět v širších souvislostech, a proto se naše činnost zaměřuje i na otázky změny klimatu. Neomezujeme se jen na činnost v rámci České republiky, ale aktivně se zapojujeme do práce mezinárodních organizací – CEE Bankwatch Network (Sít ekologických organizací ve střední a východní Evropě zabývající se činností mezinárodních finančních institucí), jsme členy INFORSE (Mezinárodní síť pro trvale udržitelnou energii) a Climate Action Network – CAN (Mezinárodní síť pro změny klimatu).

Hnutí DUHA s úspěchem prosazuje ekologická řešení, která zajistí zdravé a čisté prostředí pro život každého z nás. Navrhujeme konkrétní opatření, jež sníží znečištění vzduchu a vody, pomohou omezit množství odpadu, chránit krajinu nebo zbavit potraviny toxických látek. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, návrhy zákonů, kontrolu průmyslových firem, pomoc lidem, rady domácnostem a vzdělávání, výzkum, informování novinářů i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí celostátně, v jednotlivých městech a krajích i na mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.